

Den årliga redovisningen till Palmecentret

Verksamhetens redovisning ska ses som en återkoppling till verksamhetens deltagare, målgrupp, givarorganisationer och svenska skattebetalare. Samtidigt ska redovisningen också hjälpa er att se att samarbetsorganisationen utvecklas och har de verktyg som krävs för att kunna fortsätta verksamheten utan den svenska organisationens stöd.

Efter varje verksamhetsår ska verksamheten redovisas för att kunna redogöra för uppnådda resultat, förändringar och lärdomar som gjorts under det gångna året. Redovisningen är också ett verktyg för att kunna förbättra det fortsatta arbetet - i den synliggörs problem, svårigheter och avvikelser från mål och planer.

Sista dag för att lämna in årsredovisningen (som består av narrativ/beskrivande redovisning och ekonomisk redovisning) är den **första februari** för samarbetsorganisationerna och den **första mars** för svenska medlemsorganisationerna. Senast den första februari lämnar den lokala samarbetsorganisationen redovisningen till den svenska organisationen som därefter har en månad för att komplettera den narrativa redovisning och den ekonomiska redovisningen och att genomföra revision. Palmecentret rekommenderar att den svenska arbetsgruppen och den lokala samarbetsorganisationen skriver redovisningen tillsammans, när detta är möjligt.

Redovisningen ska svara på ansökans mål, eventuella delmål och beviljad budget. Ert projekt/er verksamhet ingår i det övergripande programmet och ni behöver därför också svara på vilka av programmets mål/målområden och indikatorer (förväntade förändringar) som ert projekt/er verksamhet bidragit till och hur.

Den narrativa (beskrivande) redovisningen

Årsredovisningen innehåller två delar, en **narrativ (beskrivande) redovisning** utifrån beviljad ansökan och resultatramverk och en **reviderad finansiell redovisning** utifrån beviljad budget.

Syftet med den narrativa rapporten är att dokumentera förändringar, resultat och lärdomar och att ge Palmecentret den information som krävs för rapportering till Sida.

Redovisningsmallen, hittar ni **på hemsidan under blanketter**, ska fyllas i elektroniskt av den genomförande organisationen i implementeringslandet och med stöd av den svenska medlemsorganisationen (när detta är möjligt).

Bocka av att ni har följande dokument tillgängliga och använder dem när ni sammanställer redovisningen:

- ✓ Den senaste godkända versionen av ansökan för perioden inklusive budget, resultatramverket om något och den senast uppdaterade aktivitetsplanen (om relevant).
- ✓ Programmet resultatramverk (bilaga till den redovisningsmallen som finns på hemsidan)
- ✓ Andra relevanta protokoll, interna uppföljningsrapporter, reserapporter, protokoll från dialogmöten, utvärderingar och dokument med projektinformation från denna programperiod
- ✓ Riskmatris och eventuellt andra handlingsplaner

Vid slutet av en flerårig avtalsperiod kommer den narrativa redovisningsmallen även innehålla frågor som rör hela avtalsperioden. I övrigt gäller samma mall för den finansiella- och narrativa redovisningen.

Palmeacentret arrangerar varje år utbildning i redovisning för våra medlemsorganisationer. Datum för dessa publiceras på Palmeacentrets **hemsida under utbildningar**.

Att redovisa förändringar och resultat

Att arbeta med demokrati, mänskliga rättigheter och fred innebär att jobba för en utveckling som tar tid. Förändringar i beteenden, strukturer och maktrelationer är långsiktiga processer som dessutom är kopplade till samhällsutvecklingen i övrigt. Samtidigt har ni och er samarbetsorganisation självklart ett ansvar för att så bra som möjligt redovisa resultaten av er verksamhet till medlemmarna i era organisationer och till målgrupperna i samarbetslandet. Svenska folket som finansierar utvecklingssamarbetet vill veta att pengarna går till bra verksamhet och därför måste både Palmeacentret och Sida kunna redogöra för hur biståndsmedlen använts. För er själva är redovisningen också viktig eftersom den hjälper er att avgöra vad som fungerar bra och vad som fungerar mindre bra samt att ständigt förbättra verksamheten.

Som tidigare sagts är det viktigt att under hela verksamhetens gång följa utvecklingen och göra bedömningar av hur arbetet fortskrider. En god idé kan vara att som sista aktivitet varje verksamhetsår samlas och diskutera verksamhetens framsteg och motgångar tillsammans med samarbetsorganisationen och representanter för målgruppen.

En av de vanligare uppföljningsfrågorna är att vad målgruppen gjorde med sin nya kunskap och om verksamheten har lett till någon positiv förändring för målgruppen?

Diskutera gärna frågor om resultaten som till exempel:

- Vad har målgruppen lärt sig genom verksamheten?
- Hur använder målgruppen sina nyvunna kunskaper?
- Kan man se förändringar i beteenden och relationer hos målgruppen till följd av projektet/verksamheten?
- Ledde det till någon förändring/förbättring för målgruppen?
- Vilka förändringar har skett inom samarbetsorganisationen till följd av verksamheten?
- Vilka bevis/underlag finns för att dessa förändringar skett till följd av verksamheten?
- Vilka var de viktigaste processerna som ledde fram till de förändringar som skett?
- Är det sannolikt att dessa förändringar kommer att bestå? Varför?
- Finns det några oförutsedda förändringar (positiva som negativa) som verksamheten kan dra lärdom av?

Beskriv gärna förändringar som skett som ett resultat av er verksamhet med levande exempel (fallbeskrivningar). Blev personerna i målgruppen mer aktiva? Blev de medlemmar i organisationen, deltog på demonstrationer, utkrävde sina rättigheter genom att skriva protestbrev, såg de till att driva på samhällsförändringar? I detta skede är det dags att också titta på de indikatorer (förväntade beteendeförändringar) ni inledningsvis satte upp för verksamheten, det vill säga de "mått" som skulle användas för att mäta förändringar.

Planera gärna in tid för en mer öppen diskussion om förbättringar. Här kan ni ställa frågor som:

- Vad behöver vi ändra på?
- Vad behöver vi göra mer av?
- Hur gick det med de indikatorer vi inledningsvis satte upp för verksamheten?

- Behöver vi ändra indikatorer? Lägga till? Ta bort?

Utvärdering och lärande

Ibland kan det, utöver regelbunden uppföljning och årlig redovisning, finnas skäl att genomföra en mer omfattande utvärdering av samarbetet. Utvärderingen kan göras internt eller av en extern, oberoende utvärderare. En utvärdering behöver inte ske vid någon bestämd tidpunkt. Den kan göras under verksamhetens gång, när verksamheten avslutats eller ett antal år efteråt.

Palmecentret gör utvärderingar av flera skäl, men först och främst för att dra lärdom av erfarenheterna från verksamheten i syfte att förbättra det internationella utvecklingssamarbetet. Utvärderingar kan göras på initiativ av någon av samarbetsparterna, av Palmecentret eller av Sida, och genomförs oftast med hjälp av en extern, oberoende utvärderare. Palmecentrets ambition är att handläggare, tillsammans med medlemsorganisationer och samarbetsorganisationer, är med och formulerar frågor, har synpunkter på val av metoder och deltar i datainsamling och analys. Sådana deltagande utvärderingar rekommenderas för att stärka organisationens lärande.

Palmecentret har tagit fram **utvärderingsriktlinjer** som utförligt beskriver hur en utvärdering kan gå till. Kontakta er handläggare för mer information.

En viktig del är att redovisa vilka lärdomar ni drog av verksamheten och hur dessa kommer att påverka ert framtida arbete som organisationer. Reflektera i arbetsgrupperna över ert partnerskap, transparens, ansvarsfördelning och effektivitet under året.

Till exempel:

- Var det några speciella svårigheter ni stötte på och hur löste ni dessa?
- Hur har kommunikationen mellan er och samarbetsorganisationen fungerat under året?
- Har ni haft en öppen kommunikation och fattat gemensamma beslut?
- Är det dags att rotera ansvarsfördelningen i arbetsgrupperna?
- Hur arbetade ni för att kvinnor och andra minoriteter fick lika stort utrymme som män under året?
- Hur väl lyckades ni med information om verksamheten, aktiviteter och resultat till er målgrupp och till er organisation?
- Hur arbetade ni för att inkludera målgruppen och andra berörda aktörer i planering, genomförande och utvärdering av verksamheten under verksamhetens gång?

Projektslut och lokalt övertagande av projekt

Samarbetets utfasning som organisationerna ska diskutera redan vid planeringen av verksamheten, är en viktig partnerskapsfråga. En ansvarsfull utfasning är ett bidrag till hållbara resultat och långsiktighet i samarbetsorganisationens verksamhetsplanering. Verksamheten är avsett att bidra till bestående förändringar för målgrupper, och att samarbetsorganisationen kan fortsätta sitt arbete. Verksamheten ska självklart ha till syfte att samarbetsorganisationen utvecklas och har verktyg att långsiktigt fortsätta sitt arbete som förändringsaktör, med eller utan den svenska organisationens stöd. Inför att samarbetet avslutas är det extra viktigt att arbeta strategiskt så att resultaten blir långsiktiga och organisationen står stark när finansieringen upphör. Det sista årets aktivitetsplan bör ha resurser avsatta för att specifikt stärka hållbarhet och bärkraft; i resultaten för målgruppen och hos organisationen. Detta innefattar i många fall en plan för att säkerställa finansiell hållbarhet.

Förslag på åtgärder under projektets sista år kan vara:

- Att inom projektet inkludera utbildningar i till exempel strategisk planering och projektledning.
- Att stärka samarbetsorganisationens kunskaper och förmåga att söka medel från lokala myndigheter eller andra organisationer, till exempel EU.
- Att identifiera andra möjliga samarbetspartners och olika typer av tänkbara verksamheter som kan ge en inkomst.

Samarbetet mellan två organisationer behöver heller inte avslutas för att det specifika projektet/verksamheten avslutas. Ibland leder projekten till andra former av samarbeten, som till exempel vänortssamarbete mellan två kommuner eller att samarbetsparterna fortsätter att hålla kontakten och använda varandras kunskaper i andra sammanhang.

Palmecentret har en strategi för lokalt övertagande av projekt. Kontakta handläggaren för mer information. Tänk på att förbereda i god tid. Det finns också möjlighet att söka om medel specifikt för utfasning av ett projekt/ett samarbete. Kontakta er handläggare för mer information.

Den finansiella redovisningen

Ekonomisk redovisning vid kärnstöd

En partnerorganisation som har kärnstöd ska redovisa ekonomin från det senaste verksamhetsåret. En fullständig ekonomisk redovisning består av:

- En reviderad finansiell redovisning (i organisationens egna format)
- Revisorsrapport enligt Palmecentrets revisionsinstruktion
- Management Letter och eventuellt Management Response

Ekonomisk redovisning vid projektstöd

Ett projekt ska redovisa ekonomin från det senaste projektåret, det vill säga 1 januari till 31 december. En fullständig ekonomisk redovisning består av:

- Blanketten "Kostnadsspecifikation", undertecknad av både revisor och firmatecknare
- Blanketten "Redovisning i svenska kronor" underskriven av revisor och firmatecknare.
- Kopia på redovisning från lokal partner.
- Revisorsrapport enligt Palmecentrets revisionsinstruktion.
- Management Letter och eventuellt Management Response

När ni redovisar verksamheten skall ni alltid "spegla" den godkända budgeten och använda samma rubriker som fanns i budgeten som blev godkänd av Palmecentret när ni startade verksamhetsåret.

Budget som gäller är bilaga 1 i samarbetsavtalet. Undantaget är om ni har gjort justeringar under budgetåret. Då har ni fått en ny budgetkopia utskickad till er och då är det denna som redovisningen ska "spegla".

För att hålla tidsplanen och en god kvalitet på redovisningen är det grundläggande att planera, hålla en god kommunikation och följa upp projektet löpande under hela året. Tänk på att det ofta tar lite längre tid än vad man tror att färdigställa redovisningen.

Redovisning i två led

Den lokala samarbetsorganisationen gör sin ekonomiska redovisning som granskas och godkänns av en kvalificerad revisor i samarbetslandet. Sedan skickas redovisningen till den svenska projektorganisationen. För att lämna tid för den ansvariga organisationen i Sverige att gå igenom redovisningen och vidareförmedla den till revisorn i Sverige, behöver den vara framme senast den 1 februari efter varje avslutat verksamhetsår.

Verifikaten, den ekonomiska redovisningens underlag, kvitton med mera, ska i normalfallet inte skickas till Sverige, utan behållas av mottagarorganisationen. Observera att verifikaten ska sparas i sju år. Däremot ska revisionshandlingarna (se 5.4 här nedan) bifogas redovisningen till den svenska organisationen.

Den svenska organisationens redovisning till Palmecentret ska vara inskickad senast den 1 mars varje år.

Revision

Att revidera är att kritiskt granska, bedöma och uttala sig om redovisningen hos er och hos er samarbetsorganisation. I begreppet revision kan även ingå att granska om verksamheten bedrivs effektivt och uppfyller målen. Samtliga projekt, oavsett belopp, ska revideras i samband med den ekonomiska redovisningen. Revisionen måste göras av en kvalificerad revisor minst en gång om året. Revisorn ska också vara oberoende gentemot er och er samarbetsorganisation för att garantera att granskningen kan utföras självständigt i förhållande till er som är uppdragsgivare. Detta är en viktig del av Palmecentrets system för finansiell styrning och kontroll. Palmecentret behöver säkerställa att revisionen kan genomföras enligt internationell standard, vilket inte är självklart i vissa samarbetsländer, och vi har därför avtal med lokala revisionsbyråer i nästan alla våra samarbetsländer. Vid revision av årsrapporten ska Palmecentrets revisionsinstruktion användas. Den hittar ni på **hemsidan under blanketter**.

Management letter och Management response

Ett management letter är en annan form av revisionsrapport som är mer fritt utformad. Den kan innehålla en beskrivning av de iakttagelser revisorn gjort och rekommendationer om åtgärder som revisorn anser vara befogade för att rätta till eventuella brister. Även om revisorn enbart granskar projektet ger ett management letter ofta värdefull information om hur hela det finansiella styrsystemet fungerar hos den eller de genomförande organisationerna. Ett management response är organisationens svar på management letter. Om revisorn skulle rekommendera er att ändra på något i er administration så vill Palmecentret veta vad ni anser och hur ni planerar att åtgärda det.